

การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษา
ระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี*
NETWORK POTENTIAL DEVELOPMENT TO RAISE THE STANDARD OF
EARLY CHILDHOOD EDUCATION MANAGEMENT CHILD DEVELOPMENT CENTER
UNDER UDON THANI MUNICIPALITY

วิไลลักษณ์ ขาวสอาด^{1*}, ญาดา ช่อสูงเนิน²

Wilailak Khaosaard^{1*}, Yada Chosungnoen²

¹รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

¹Master of Public Administration, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

²Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University, Udon Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: wilailak.kh@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี 2) ยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ที่มีส่วนร่วม กลุ่มผู้เข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรสำนักการศึกษา 2) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ครู และผู้ดูแลเด็ก 4) ผู้ปกครอง 5) ตัวแทนครูปฐมวัยจากโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 6) เครือข่ายโรงเรียนเอกชน รวม 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ การสำรวจพื้นที่ ข้อสรุปจากการประชุมกลุ่มย่อยและการจัดเวที และการสังเกตพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า 1) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งใช้แนวคิดของ Robert Agranoff, Michael McGuire, John M. Bryson โดยทั้ง 4 ภาคส่วนนี้ได้ร่วมกันในการใช้ต้นทุนความรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการจัดเวทีเสวนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัย ทำให้การสร้างเครือข่ายนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาที่ภาครัฐแก้ไขไม่ได้ 2) ยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยใน 6 ด้าน ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

คำสำคัญ: เครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, มาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research aimed to: 1) Develop the capacity of the network promoting child development center standards at child development centers under the Udon Thani Municipality and 2) Enhance the standards of early childhood education at child development centers under the Udon Thani Municipality. This qualitative research study examined key informants or participants in the workshop on raising early childhood education standards 1) Administrators and personnel of the Office of Education 2) The child development center management committee 3) Teachers and childcare providers 4) Parents 5) Representatives of early childhood teachers from schools under the municipality and 6) Private school networks. The research instruments included focus group discussions, interviews, field surveys, conclusions from focus group meetings and forums, and behavioral observation. The results revealed: 1) Develop the capacity of the network promoting child development center standards at child development centers under the Udon Thani Municipality by establishing a collaborative network of government, educational institutions, the private sector, and the public sector. This approach utilizes the concepts of Robert Agranoff, Michael McGuire, and John M. Bryson. These four sectors collaborated to utilize their knowledge base to raise early childhood education standards through forums. The workshop on developing media and innovations in early childhood learning makes the creation of this network an important tool in solving problems that the government cannot solve. 2) Raise the standards of early childhood education management at child development centers under the Udon Thani Municipality by focusing on operations according to early childhood education management standards in 6 areas, which are in accordance with the standards for operations of child development centers under local administrative organizations, national early childhood development center standards, and early childhood education management, early childhood education curriculum 2017.

Keywords: Network for Promoting Standards for Early Childhood Development Centers, Early Childhood Education Standards, Child Development Centers

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบราชการให้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนระบบการบริหารภาครัฐแนวใหม่ได้เข้ามาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจและมุ่งที่จะกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นและพระราชบัญญัติกำหนดแผนขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้มีการถ่ายโอนภารกิจในการจัดบริการสาธารณะของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครอุดรธานี, 2567) ในส่วนของบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้กล่าวถึง แนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 54 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พ.ศ. 2560, 2560) ตลอดจนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561) ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2565 ได้วางแผนและกำหนดแนวทางด้านการจัดการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มุ่งเตรียมความพร้อมส่วนร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้กับเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งที่ผ่านมากระทรวงศึกษาธิการสามารถจัดการศึกษาในระดับนี้ในระบบโรงเรียนปีการศึกษา 2567 จำนวน 561,881 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 ของประชากรกลุ่มอายุ 3 - 5 ปี จำนวน 796,995 คน เนื่องจากรัฐบาลได้มีนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้ครอบคลุมถึงระดับการศึกษาปฐมวัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กปฐมวัยตลอดจนการจัดสัมมนาและศึกษาดูงานในหลายพื้นที่ พบว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลเด็กปฐมวัยเป็นหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการและกรมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ได้รับการถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มาอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ พบปัจจัยเกี่ยวกับปัญหาของการดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ปัจจัยในเรื่องวิสัยทัศน์ความรู้ความเข้าใจ และความต่อเนื่องจากการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เกิดช่องว่างความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กปฐมวัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และมาตรา 18 กำหนดว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา และต้องใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานเป็นไปตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 6 มาตรฐาน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนบุคคล ครอบครัว ชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560)

เทศบาลนครอุดรธานีได้จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 18 กำหนดว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) สถานพัฒนาเด็กเล็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็ก ซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) สภาพปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัญหาที่พบคือ หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการศูนย์ไม่เพียงพอ จึงทำให้ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ สำหรับใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร ปัญหาที่พบ คือ ครูและผู้ดูแลเด็กบางส่วนไม่ได้รับการส่งเสริมให้การอบรมและพัฒนาในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็ก มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำแผนการสอนค่อนข้างน้อย และมีวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับสายงานที่สอน 3) มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัญหาที่พบ คือ อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีขนาดเล็ก ทรวดโหม่ง ทำให้เกิดความเสี่ยงในการดูแลเด็กเล็ก 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ปัญหาที่พบ คือ สื่อการเรียนการสอน สำหรับเด็กไม่เพียงพอ ขาดวัสดุหาย 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ปัญหาที่พบ คือ ผู้ปกครองคาดหวังให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง และ 6) มาตรฐานด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบ คือ ครูและผู้ดูแลเด็กบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครอุดรธานี, 2563) ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เมื่อพิจารณาโดยมุมมองเชิงเครือข่าย ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ พบว่า “คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย” มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ “ความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง” ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคสาธารณสุข หรือสถาบันการศึกษา งานวิจัยของ (Epstein, J. L., 2018) เกี่ยวกับ School-Family-Community Partnerships ชี้ให้เห็นว่า ศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนที่มีโครงสร้างความร่วมมือที่เป็นระบบ สามารถยกระดับคุณภาพการดูแลและพัฒนาการเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ขณะทำงานศึกษาของ OECD ในรายงาน Starting Strong III ระบุว่า ประเทศที่มีระบบเครือข่ายการประสานงานด้านปฐมวัยแบบบูรณาการ (integrated early childhood systems) จะมีผลสัมฤทธิ์ด้านพัฒนาการเด็กสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ (OECD, 2012)

จากการสังเคราะห์ข้อมูลจึงเห็นได้ว่า ปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีมีไขปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะในระดับปฏิบัติการเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึง “ความอ่อนแอของระบบเครือข่ายสนับสนุนปฐมวัย” การแก้ไขจึงควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้มแข็ง หากสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ไปสู่การทำงานแบบเชิงรุก (Proactive Approach) และจัดตั้งกลไกเครือข่ายที่มีโครงสร้างชัดเจน จะช่วยให้การยกระดับมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของเทศบาลนครอุดรธานีได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี
2. เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในขณะเดียวกันยังเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

- ทั้ง 2 แห่ง คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์วราราม และ 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 8 ดังนี้
- 1) เครือข่ายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเข้าร่วมประชุมเสวนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ 2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานและหาแนวทางพัฒนาเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 3) จัดทำองค์ความรู้การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 4) การติดตามประเมินผลการพัฒนา

ระยะที่ 2 การยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ทั้ง 2 แห่ง คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์วาราม 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 8 มีการดำเนินการ ดังนี้ ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จัดเวทีสนทนากลุ่ม และการอบรมเชิงปฏิบัติการการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการคัดเลือกประชากรแบบเจาะจง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์วาราม 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 8

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง มุ่งเน้นคุณภาพและความลึกของข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group interview) โดยมีเกณฑ์ในการเลือก คือ เป็นผู้ทำงานด้านการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานการศึกษา จำนวน 4 คน 2) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 18 คน 3) ครู และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 10 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน 5) ตัวแทนครูปฐมวัยจากโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน 10 คน 6) เครือข่ายโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน การคัดเลือกเน้นคุณภาพของข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมและหลากหลายตามวัตถุประสงค์การวิจัย

กลุ่มผู้เข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการปฏิบัติงานในการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง มุ่งเน้นคุณภาพและความลึกของข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรสำนักงานการศึกษา จำนวน 4 คน 2) คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 18 คน 3) ครู และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 10 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน 5) ตัวแทนครูปฐมวัยจากโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน 10 คน 6) เครือข่ายโรงเรียนเอกชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน การคัดเลือกเน้นคุณภาพของข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมและหลากหลายตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานต่าง ๆ (Documentary Analysis) การศึกษาเครือข่าย การสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม (Focus group interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในพัฒนาศักยภาพเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 50 คน การสังเกตและการจดบันทึก การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติงาน จากกลุ่มของผู้เข้าฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการปฏิบัติงาน จำนวน 50 คน

ในส่วนของการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ผู้วิจัยมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ประกอบด้วย การหาข้อบกพร่องในด้านเนื้อหา ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้สำนวนถ้อยคำเพื่อความเข้าใจของผู้ตอบ ลำดับความสำคัญก่อนหลัง ความซับซ้อน และความสอดคล้องต่อเนื่องของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้การหาดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index) ได้เท่ากับ

1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม ทั้งความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และรูปแบบตามคำแนะนำ ก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป โดยมีระยะเวลาในการเก็บข้อมูลช่วงปี พ.ศ. 2567 - 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่ม ทั้งระหว่างและหลังการเก็บข้อมูล โดยจับประเด็นสำคัญและตีความความหมายแฝง ข้อมูลถูกจัดหมวดหมู่และเปรียบเทียบเพื่อค้นหาแบบแผน ความสัมพันธ์ และความขัดแย้ง เมื่อข้อมูลถึงจุดอิ่มตัวผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงรูปแบบ เชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่าง ๆ และพัฒนาข้อเสนอเชิงทฤษฎีที่อธิบายสาเหตุ เงื่อนไข และความสัมพันธ์ของข้อมูล พร้อมเชื่อมโยงผลการศึกษากับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบโจทย์การวิจัย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สรุปผลการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

1. กระบวนการก่อตัวของการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย จากการที่ประเทศไทยได้มีการปฏิรูประบบราชการให้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ โดยมีนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญในการจัดการศึกษา ในส่วนของมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเทศบาลนครอุดรธานียังขาดมาตรฐานที่ 6 มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาที่พบคือ งบประมาณไม่เพียงพอ ส่งผลต่อบุคลากรและสื่อการเรียนการสอน โดยได้ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และโรงเรียนสหกิจวิทยา เข้ามาเริ่มต้นกระบวนการสร้างเครือข่าย ซึ่งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์วราราม และสมาชิกสภาเทศบาลนครอุดรธานี (ส.ท.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งต้องการสร้างจุดแข็งในการพัฒนาเครือข่าย โดยเทศบาลนครอุดรธานีมีเป้าหมาย คือ การสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี 2 แห่ง โรงเรียนเอกชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งเป็นความตั้งใจร่วมกันของทุกภาคส่วนในการใช้ต้นทุนความรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย อีกทั้งมีความต้องการในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ซึ่งเครือข่ายเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาที่ภาครัฐแก้ไขไม่ได้ ทางเทศบาลนครอุดรธานีจึงได้มีการสร้างเครือข่ายช่วยเสริมความเชื่อมั่นและสร้างแรงขับเคลื่อนให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเทศบาลนครอุดรธานีให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ ทั้งงบประมาณและบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีดำเนินการในส่วนของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการปฏิบัติงานในการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (สื่อ loose parts (LOOSE PARTS)) ในส่วนของมุมมองของภาคเอกชน โรงเรียนสหกิจวิทยา ร่วมแบ่งปันประสบการณ์ และช่วยพัฒนาสื่อการเรียน โดยมุมมองของผู้ปกครองชื่นชมว่าเครือข่ายนี้ทำให้บุตรหลานได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพและหลากหลาย จากมุมมองของภาครัฐและเอกชน การสร้างเครือข่ายร่วมกันโดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือ “ยกระดับคุณภาพเด็กปฐมวัย” แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างความร่วมมือแบบมีส่วนร่วม (Participatory Collaboration) อีกทั้งการจัดระบบบริหารเครือข่าย (Collaborative Management) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน และมีความสัมพันธ์ในแนวนอน (Flat Structure) มากกว่าแบบลำดับชั้น ซึ่งในกรณีนี้สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ครู ผู้ปกครอง นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทเท่าเทียมกัน

2. กระบวนการสร้างความร่วมมือ มีการรวบรวมและจัดระบบความร่วมมือจาก 4 ภาคส่วนหลัก ได้แก่ ภาครัฐ คือ เทศบาลนครอุดรธานี สถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ภาคเอกชน คือ โรงเรียน สหกิจวิทยา ภาคประชาชน คือ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็ก ซึ่งทุกฝ่ายมีบทบาทตามความเชี่ยวชาญ เช่น ร่วมจัดอบรม พัฒนาสื่อ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลเด็ก เป็นต้น ซึ่งมีการวางกรอบความร่วมมือ (Framing) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อยกระดับมาตรฐานข้อที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยให้ความสำคัญกับ “การศึกษาปฐมวัย” ในฐานะรากฐานของการพัฒนาคน ซึ่งแนวทางต่อไป คือ ออกคำสั่ง แต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืนของเครือข่าย โดยมีกรอบของกิจกรรมที่หลากหลาย และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีเสวนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การเรียนรู้ระดับปฐมวัย (สื่อบุขพัสดุ (LOOSE PARTS)) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืน และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีการติดต่อสื่อสาร เป็นแบบเป็นทางการ โดยผ่าน หนังสือราชการ จดหมาย หรือคำสั่งจากเทศบาล และแบบไม่เป็นทางการ โดยการประสานงานส่วนบุคคล เช่น โทรศัพท์ หรือการพบปะโดยตรง ซึ่งปัญหาที่พบ คือ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งต้องเร่งเพิ่มช่องทางการสื่อสาร โดยการระดมความร่วมมือ (Mobilization) คือ การเชิญทุกภาคส่วนเข้าร่วม วางแผนและแบ่งงาน เทศบาลนครอุดรธานีทำหน้าที่เป็นผู้ประสานหลัก เชิญหน่วยงานและบุคคลจากภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สมาชิกสภาเทศบาลนครอุดรธานี (ส.ท.) เป็นต้น มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายมีส่วนร่วม เช่น การเสวนา การอบรม ซึ่งกระตุ้นให้เกิด การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ผลที่เกิดขึ้น คือ การมีส่วนร่วมอย่างพร้อมเพรียงของภาคีเครือข่าย เกิดการปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นระบบ ได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายในและภายนอกองค์กร อีกทั้งมีการสร้างสภาพแวดล้อมร่วม มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เครือข่ายได้พบปะ แลกเปลี่ยนความเห็น เช่น การจัดเสวนา และเวที เรียนรู้ร่วม อีกทั้งมีการลงพื้นที่จริงร่วมกัน เช่น การเยี่ยมชมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อเห็นภาพการทำงานจริง สร้างความเข้าใจตรงกัน และทำให้เกิดแรงสนับสนุนเชิงปฏิบัติ ทำให้ผลที่เกิดขึ้น คือ เกิดสัมพันธภาพที่ดีและความไว้วางใจระหว่างเครือข่าย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และทุกฝ่ายเห็น เป้าหมายเดียวกันและร่วมกันขับเคลื่อนเครือข่าย

3. กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงาน โดยเฉพาะ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาที่แสดงออกถึงความเป็นผู้นำที่แท้จริง ซึ่งเป็นลักษณะผู้นำที่ดี คือ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความเข้าใจบริบทองค์กร ใช้คนให้เหมาะกับงาน อีกทั้งผู้นำให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาแก่ ผู้ร่วมงานได้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและความอบอุ่นใจในการทำงานร่วมกัน มีการดำเนินงานที่ความโปร่งใสและ ได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่าย มีความตั้งใจจริงและแนวทางการทำงานอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับจากทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย ซึ่งผลลัพธ์ที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การยกระดับ ความเข้าใจของครูและผู้ดูแลเด็กในเรื่องการศึกษาปฐมวัย โดยมีการสร้างความไว้วางใจ (Building Trust) เกิดจากความสม่ำเสมอของการทำงาน วิสัยทัศน์ของผู้นำ และประวัติของความร่วมมือในอดีต การเข้าร่วมของ ภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยและโรงเรียน เป็นผลมาจากความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ และเป้าหมายของเครือข่าย อีกทั้งความเข้าใจช่วยลดข้อสงสัย ทำให้เกิดการประสานงานที่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ในส่วนของการบริหารจัดการความขัดแย้ง (Managing Conflict) มีแนวทางจัดการโดยใช้มิติที่ประชุม การกระจายหน้าที่ให้ชัดเจน การสื่อสารที่เปิดเผย และความร่วมมือของทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เมื่อความขัดแย้งได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการปรับตัวร่วมกัน ในส่วนของการวางแผน (Planning) มีการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นการประชุมร่วมกันระหว่างเทศบาลและภาคีเครือข่าย โดยกำหนด

บทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนของแต่ละเครือข่าย ทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วม และสามารถประเมินผลได้ การวางแผนที่ดีส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

ตอนที่ 2 สรุปผลการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

การยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ทั้ง 2 แห่ง คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์วาราม 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กชุมชนเทศบาล 8 เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้

1. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) 1.1 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ด้านการบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการดำเนินการประชุมคณะผู้บริหาร หัวหน้า คณะครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจในนโยบาย โครงสร้างการบริหารงาน และการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยวางแผนการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็ก โดยจัดกิจกรรม โครงการ ตามแผนพัฒนาการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลตามแผนที่กำหนดไว้ และประเมิน สรุปผลการดำเนินการโครงการ/กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี และนำข้อมูล และผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

2. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((2) มาตรฐานด้านบุคลากร) 2.1 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย) ในด้านบุคลากร ดำเนินการประชุมคณะครู ผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการในการปฏิบัติงาน และความต้องการในการพัฒนาตน มีการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร โครงการ กิจกรรมการพัฒนา โดยกำหนดปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดครู ผู้ดูแลเด็กรับผิดชอบกิจกรรม โครงการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดหลักสูตรอบรม ศึกษาดูงานสำหรับคณะครู ผู้ดูแลเด็ก รวมถึงการสนับสนุนให้เข้าร่วมการอบรมตามที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและหน่วยงานเอกชน และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบ

3. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((3) มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ในด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการประชุมคณะครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและภัยธรรมชาติในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดเขตผู้รับผิดชอบ 5 ส ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดและใช้แหล่งเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการขยะถูกสุขลักษณะ และประเมินผลการดำเนินงานด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

4. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((4) มาตรฐานด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร) 4.1 มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (ด้านครู/ผู้ดูแลเด็กให้การดูแล และจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการเล่นเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย) (คุณภาพของเด็กปฐมวัย) และ 4.2 การจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ดำเนินการประชุม

คณะครู ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และผู้เกี่ยวข้องในด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ ครู ผู้ดูแลเด็กจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยบูรณาการเนื้อหาสาระ เชื่อมโยงสู่ท้องถิ่น และจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้ง ครู ผู้ดูแลเด็กพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บันทึก การรายงานผลและการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ดำเนินการนิเทศ ติดตามและนำผลไปปรับปรุง การจัดกิจกรรม/ประสบการณ์ และประเมินพัฒนาการของผู้เรียนตามแบบประเมินต่าง ๆ

5. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริม) ในด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ดำเนินการจัดทำประชาคมเพื่อให้ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดทำแผนผังโครงสร้าง การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนระหว่างผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษา จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในโอกาสสำคัญตามเทศกาลต่าง ๆ สอดคล้อง กับประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมเผยแพร่ผลงานของผู้เรียน ครู และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตรวจสอบผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานอื่น และจัดทำ รายงานผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำปี

6. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ((6) มาตรฐานด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย) ในด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดำเนินการการวางแผนแนวคิด และนโยบายที่ชัดเจนจากฝ่ายบริหารโดยผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครอุดรธานี ได้มีแนวคิดริเริ่ม ที่จะยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาล ให้มีการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ซึ่งถือเป็นการวางรากฐาน สำคัญของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งการมีผู้นำองค์กรที่มีวิสัยทัศน์และกำหนดนโยบายชัดเจน ในการพัฒนาเครือข่าย ถือเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เกิดความร่วมมือ จากหลายภาคส่วน มีการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับหน่วยงานทางวิชาการ เช่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุดรธานี ซึ่งเป็นหน่วยงานแรกที่เข้ามาร่วมพัฒนา และโรงเรียนสหกิจวิทยา ที่เข้ามาเสริมความแข็งแกร่ง ให้กับเครือข่าย ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การฝึกอบรม และการสนับสนุนด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ โดยประธานศูนย์ฯ และสมาชิกสภาเทศบาลนคร อุดรธานี ได้เป็นผู้ขับเคลื่อนสำคัญ โดยประสานงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีซึ่งเข้ามามีบทบาท เป็นทั้งที่ปรึกษาและวิทยากร ส่งผลให้การดำเนินการมีทิศทางที่ชัดเจนและเกิดพลังขับเคลื่อนจากหลากหลายมิติ เป็นการสร้างแรงขับเคลื่อนเชิงนโยบายและทางวิชาการ ทำให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย ความร่วมมือแบบบูรณาการนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจร่วมกันของทุกภาคส่วนในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 อภิปรายผลการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

เป็นกระบวนการที่อาศัยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้เกิดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ คือ มาตรฐานที่ 6 มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับวิระศักดิ์ เครือเทพ กล่าวถึง การบริหารกิจการภาครัฐในลักษณะเครือข่าย คือ การที่หน่วยงานของรัฐร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น หน่วยงานของรัฐด้วยกัน องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน หรือองค์กรไม่แสวงหากำไรต่าง ๆ ในการแก้ไข

ปัญหาหรือในการดำเนินงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายในทางสาธารณะร่วมกัน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ส่งผลให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ เช่น ร่วมจัดอบรมพัฒนาสื่อ แลกประสบการณ์การดูแลเด็ก เป็นต้น ซึ่งมีการวางกรอบความร่วมมือ (Framing) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อยกระดับมาตรฐานข้อที่ 6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยให้ความสำคัญกับ “การศึกษาปฐมวัย” ในฐานะรากฐานของการพัฒนาคน ซึ่งแนวทางต่อไป คือ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานอย่างเป็นทางการ เพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืนของเครือข่าย โดยมีกรอบของกิจกรรมที่หลากหลายและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีเสวนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัย (สื่อลู่สพารตส์ (LOOSE PARTS)) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความร่วมมืออย่างยั่งยืน และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีใช้แนวคิดของ Robert A., Michael, M. (2006), และ Bryson, J. M. et al. ในการริเริ่มสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหลากหลายภาคส่วน โดยมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพเครือข่าย 3 กระบวนการ ดังนี้ 1) กระบวนการในการก่อตัวของเครือข่ายความร่วมมือ 2) กระบวนการสร้างความร่วมมือ 3) กระบวนการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อเป้าหมายในการสร้างพลังและระดมความรู้และทรัพยากรในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ นำไปสู่การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของเทศบาลนครอุดรธานีที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม (Robert A., 2006); (McGuire, M., 2006); (Bryson, J. M. et al., 2006) สอดคล้องกับนันทิดา จันทรศิริ ได้ที่กล่าวถึง การจัดการเครือข่ายเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันของตัวกระทำที่หลากหลาย ซึ่งมีคุณลักษณะความสัมพันธ์ทั้งในลักษณะที่หลายองค์กรที่มีความแตกต่างกันในทรัพยากร และศักยภาพมาร่วมมือกันภายใต้เป้าหมายอย่างเดียวกัน โดยที่แต่ละองค์กรไม่ได้สูญเสียความเป็นอิสระในการจัดการองค์กรของตนเอง มีความสัมพันธ์เชิงร่วมมือกันในการตัดสินใจจัดการบางอย่างร่วมกัน (นันทิดา จันทรศิริ, 2558) รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bevir, M. ได้กล่าวว่า การจัดการเครือข่ายจึงมีความสำคัญ ในกระบวนการนโยบายสาธารณะในทิศทางของการสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะ เครือข่ายนโยบาย (Policy Network) เป็นเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรที่แตกต่างกัน ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นองค์กรของรัฐอย่างเดียว (Bever, M., 2012)

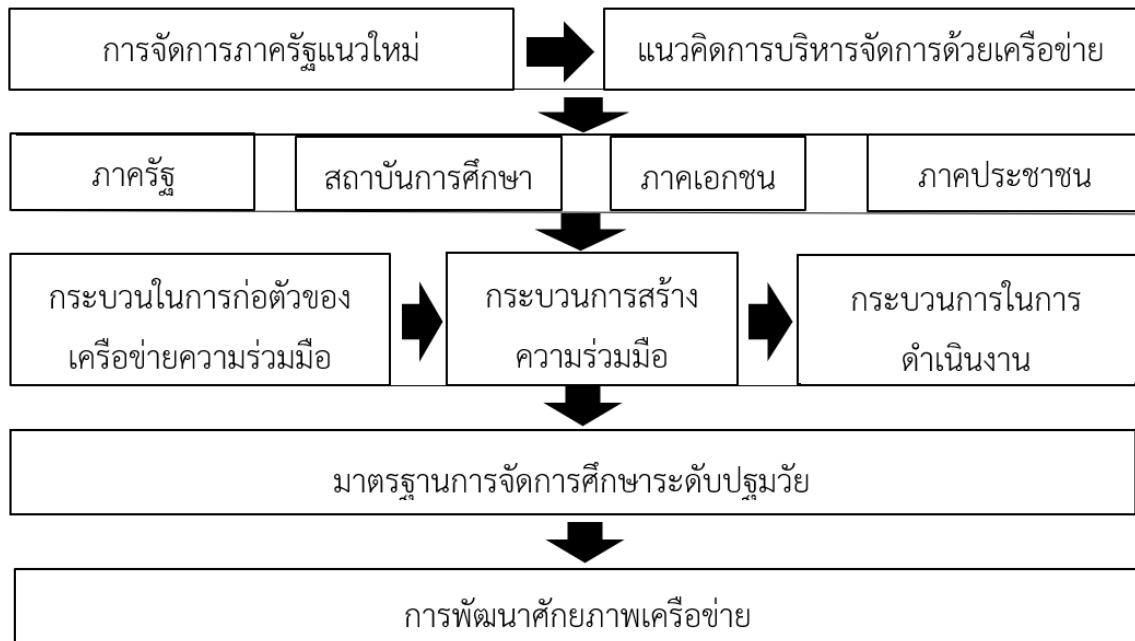
ซึ่งกระบวนการสร้างเครือข่ายความมือดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ที่มุ่งเน้นการลดบทบาทการควบคุมของรัฐ และเปิดโอกาสให้ภาคส่วนอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณะ (Hood, C. , 1991); (Osborne, D. & Gaebler, T., 1992) ที่เน้นการใช้ประโยชน์จากเครือข่ายที่แต่ละฝ่ายมีความต้องการของตนเอง นำมาซึ่งกระบวนการลดกำแพงของภาครัฐ ตั้งแต่ในระดับเทศบาลนครอุดรธานีซึ่งเป็นระดับการปกครองส่วนท้องถิ่น ไปจนถึงการใช้เครือข่ายที่มีพลังร่วมกับการใช้ความสัมพันธ์ในลักษณะของกัลยาณมิตร ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานีในที่สุด โดยกลุ่มเครือข่ายได้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการแบ่งปันความรู้ในสร้างเครือข่าย การเผยแพร่กิจกรรมต่าง ๆ การวางแผนอนาคต การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ระดับปฐมวัย รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ การแบ่งปันทุนทรัพยากรที่มี และการใช้อำนาจของแต่ละฝ่ายในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ส่งผลให้เครือข่ายค้นพบรูปแบบการหลีกเลี่ยงปัญหาการขาดงบประมาณในสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่พบในช่วงแรก ด้วยรูปแบบของการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และเทศบาลนครอุดรธานี อีกหนึ่งในกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ภายใต้การศึกษาดังกล่าวได้มีการจัดกิจกรรมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ได้รับผลประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้เกิดเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และร่วมมือกันจัดทำเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การยอมรับ และสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management)

ตอนที่ 2 อภิปรายผลการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี

ปัจจุบันให้ความสำคัญกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และแนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ดังนี้ทั้งหมด 6 ด้าน 1) ด้านบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ตามเป้าประสงค์ที่ 3 การศึกษา การสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในกระทรวงสาธารณสุขและของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตามกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาที่ร่วมสนับสนุนการพัฒนาทุนมนุษย์ในระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นกำลังหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นในการพึ่งตนเองและรองรับการเปลี่ยนแปลง และการแข่งขัน คือ สนับสนุนการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือท้องถิ่นที่มีศักยภาพทางการเงินในการจัดสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอัจฉริยะภาพ และพัฒนาการเด็กในระดับมาตรฐานสากลในทุกจังหวัด และเทียบเคียงหลักสูตรจิตศึกษา ซึ่งมีวิสัยทัศน์ให้ผู้เรียนมีความสุข เติบโตเต็มศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง สอดคล้องกับวิถีชีวิต กลมกลืนกับวิถีการสมัยใหม่มาใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) และสอดคล้องกับ วัชรฯ พรรณรังสี ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับมาก (วัชรฯ พรรณรังสี, 2563) แม้ว่าจะงานวิจัยเกี่ยวกับการยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงงานของ วัชรฯ พรรณรังสี จะให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แต่ยังคงมีข้อจำกัดที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้ เช่น ข้อจำกัดเกี่ยวกับการเชื่อมโยงมาตรฐานระดับชาติและระดับท้องถิ่น แม้มีการอ้างอิงมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงสาธารณสุข แต่ยังมีข้อจำกัด ได้แก่ มาตรฐานอาจตีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ขาดงานวิจัยที่วิเคราะห์ช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติจริง การเทียบเคียงหลักสูตรจิตศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 ยังไม่มีงานศึกษาที่ลงลึกถึงรูปแบบการบูรณาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กซึ่งทำให้การประเมินคุณภาพยังไม่มีความเป็นเอกภาพทั่วประเทศ (วัชรฯ พรรณรังสี, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 เครือข่ายส่งเสริมมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ในส่วนของ 1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายส่งเสริมมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลนครอุดรธานี ดำเนินการโดยใช้กระบวนการ ดังนี้ 1) การก่อตัวของเครือข่ายความร่วมมือ 2) กระบวนการสร้างความร่วมมือ และ 3) กระบวนการดำเนินงานของ เครือข่ายความร่วมมือ 2) การยกระดับมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัด เทศบาลนครอุดรธานี โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัยใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้าน การบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และ 6) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนา เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรฐาน สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ และการจัดการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) สำหรับหน่วยงานเทศบาลนคร อุดรธานี ควรนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายที่ได้จากผลการวิจัย ไปใช้ในการกำหนดนโยบายหรือ วางแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับเทศบาล เพื่อให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือระหว่าง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ชุมชน และภาคีเครือข่ายอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ 2) สำหรับองค์กรภาคีเครือข่าย เช่น หน่วยงาน สาธารณสุข โรงเรียนในสังกัดอื่น หรือองค์กรภาคประชาชน ควรนำแนวคิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมและพหุภาคี ตามที่ผลการวิจัยเสนอแนะ ไปใช้ในการวางแผนร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้างระบบดูแลและพัฒนาเด็ก ปฐมวัยที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และสังคม 3) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงการขยาย กลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมมากขึ้น การศึกษาครั้งต่อไปอาจขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตเทศบาลอื่น ๆ หรือครอบคลุมระดับจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบแนวทางและประสิทธิผลของการพัฒนาเครือข่าย ในบริบทที่แตกต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) จัดสรรงบประมาณผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประเภททุนมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560 - 2569. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). จำนวนนักเรียน จำแนกตามสังกัด ระดับอนุบาล 2 (หลักสูตร 3 ปีของ สข.)/อนุบาล 1 ปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 1. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/KbFOg>
- นันทิดา จันทร์ศิริ. (2558). การจัดการเครือข่ายในกระบวนการนโยบายสาธารณะ. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 15(1), 145-153.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 9 (13 ตุลาคม 2561). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14 (6 เมษายน 2560).
- วัชรฯ พรรณรังษี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับการดำเนินงานตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. ใน สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครอุดรธานี. (2563). โมเดล “ศูนย์เด็กเล็กวัดโพธิ์วราราม” ครอบอุ่น-เสริมไอเดีย. เรียกใช้เมื่อ 25 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/297494>
- Agranoff, Robert. (2006). Inside Collaborative Networks : Ten Lessons for Public Managers. Public Administration Review, Special Issue, 66(1), 56-65. <https://shorturl.asia/XRWel>
- Bevir, M. (2012). Governance: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press.
- Bryson, J. M. et al. (2006). The Design and Implementation of Cross- sector Collaboration : Propositions From The Literature. Public Administration Review, 66(s1), 44-55.
- Epstein, J. L. (2018). School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons?. Public Administration, 69(1), 3-19.
- McGuire, M. (2006). Collaborative public management: Assessing what we know and how we know it. Public Administration Review, 66(6), 33-43.
- OECD. (2012). Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care. Paris: OECD Publishing.
- Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). Reinventing Government: How the Entrepreneurial Spirit is Transforming the Public Sector. Journal of Information Security, 1(1), 253-257.